

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ चतुर्थः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां पञ्चमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः ॥

दे॒वा॒सु॒राः सं॒य॑त्ता आ॒स॒न्ते न व्य॑जयन्त॒ स ए॒ता
इन्द्र॑स्त॒नूर॑पश्य॒ता उपा॑धत्त॒ ताभि॑र्वै स त॒नुव॑मिन्द्रि॒यं वी॑र्यमा॒त्मन्न॑धत्त॒
ततो॑ दे॒वा अ॑भ॒वन्प॒रासु॒रा यदिन्द्र॑त॒नूरु॑प॒दधा॑ति त॒नुव॑मे॒व
ताभि॑रिन्द्रि॒यं वी॑र्यं यज॑मान आ॒त्मन्ध॒त्तेऽथो॑ सेन्द्र॑मे॒वाग्नि॑ः सत॑नुं
चिनु॑ते भव॑त्या॒त्मना॒ परा॑स्य॒ भ्रातृ॑व्यः (१)

भ॒व॒ति य॒ज्ञो दे॒वेभ्यो॑ऽपा॑क्राम॒त्तम॑व॒रुधं॑ नाश॑कृ॒वन्त
ए॒ता य॑ज्ञत॒नूर॑पश्य॒न्ता उपा॑धत्त॒ ताभि॑र्वै ते य॒ज्ञमवा॑रुन्धत्त॒
यद्य॑ज्ञत॒नूरु॑प॒दधा॑ति य॒ज्ञमे॒व ताभि॑र्यज॑मानोऽव॒ रुन्धे॑ त्रय॑स्त्रि॑ः शत॑मुप॒
दधा॑ति त्रय॑स्त्रि॑ः श॒द्वे दे॒वता॑ दे॒वता॑ ए॒वाव॑ रुन्धे॑ऽथो
सा॒त्मा॑नमे॒वाग्नि॑ः सत॑नुं चिनु॑ते सा॒त्मा॒मुष्मि॑ल्लो॒के (२)

भ॒व॒ति य ए॒वं वेद॑ ज्योति॑ष्मतीरुप॒ दधा॑ति ज्योति॑रे॒वास्मि॑न्दधात्ये॒
अ॒ग्निश्चितो॑ ज्व॑लति॒ ताभि॑रे॒वैन॑ः॒ समि॑न्द्र उ॒भयो॑रस्मै
लो॒कयो॑ज्योति॑र्भवति नक्ष॑त्रेष्ट॒का उप॑ दधात्ये॒तानि॒ वै दि॒वो
ज्योती॑ःषि॒ तान्ये॑वाव॒ रुन्धे॑ सु॒कृता॑ वा ए॒तानि॒ ज्योती॑ःषि॒
यन्नक्ष॑त्राणि॒ तान्ये॑वाप्रोत्यथो॑ अनु॒का॒शमे॒वैतानि॑ (३)

ज्योतींषि कुरुते सुवर्गस्य लोकस्यानुख्यात्यै यत्सः स्पृष्टा
उपध्याद्वृष्ट्यै लोकमपि दध्यादवरषुकः पर्जन्यः स्यादसः स्पृष्टा
उप दधाति वृष्ट्या एव लोकं करोति वरषुकः पर्जन्यो भवति
पुरस्तादन्याः प्रतीचीरुप दधाति पश्चादन्याः प्राचीस्तस्मात्प्राचीनानि
च प्रतीचीनानि च नक्षत्राण्या वर्तन्ते॥ (४)

भ्रातृव्यो लोक एवैतान्येकचत्वारिंशच्च॥ [१]

ऋतव्या उप दधात्यृतूनां क्लृप्त्यै द्वंद्वमुप दधाति तस्माद्वंद्वमृतवो-
ऽधृतेव वा एषा यन्मध्यमा चित्तिरन्तरिक्षमिव वा एषा द्वंद्वमन्यासु
चितीषूप दधाति चतस्रो मध्ये धृत्या अन्तःश्लेषणं वा एताश्चितीनां
यदृतव्या यदृतव्या उपदधाति चितीनां विधृत्या अवकामनूप
दधात्येषा वा अग्रेयोनिः सयौनिम् (५)

एवाग्निं चिनुत उवाच ह विश्वामित्रोऽददिथ्स ब्रह्मणान्नं यस्यैता
उपधीयान्तै य उ चैना एवं वेददिति संवत्सरो वा एतम्प्रतिष्ठायै
नुदते योऽग्निं चित्वा न प्रतितिष्ठति पञ्च पूर्वाश्चितयो भवन्त्यथ
षष्ठीं चितिं चिनुते षड्वा ऋतवः संवत्सर ऋतुष्वेव संवत्सरे प्रति
तिष्ठत्येता वै (६)

अधिपत्नीर्नामिष्टका यस्यैता उपधीयन्तेऽधिपतिरेव संमानानां
भवति यं द्विष्यात्तमुपदधद्वायेदेताभ्य एवैनं देवताभ्य आ
वृश्चति ताजगार्तिमार्च्छत्यङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्तो या यज्ञस्य
निष्कृतिरासीत्तामृषिभ्यः प्रत्यौहन् तद्धिरण्यमभवद्द्विरण्यशल्वैः

प्रोक्षति यज्ञस्य निष्कृत्या अथो भेषजमेवास्मै करोति (७)

अथो रूपेणैवैनं समर्धयत्यथो हिरण्यज्योतिषैव सुवर्गं लोकमेति साहस्रवता प्रोक्षति साहस्रः प्रजापतिः प्रजापतेरास्या इमा मे अग्र इष्टका धेनवः सन्वित्याह धेनूरेवैनाः कुरुते ता एनं कामदुघा अमुत्रामुष्मिल्लोक उप तिष्ठन्ते॥ (८)

सयोनमेता वै करोत्येकान्नचत्वारिंशच्च॥ [२]

रुद्रो वा एष यदग्निः स एतर्हि जातो यर्हि सर्वश्चितः स यथा वथ्सो जातः स्तनम्प्रेप्सत्येवं वा एष एतर्हि भागधेयम्प्रेप्सति तस्मै यदाहुतिं न जुहुयादध्वर्युं च यजमानं च ध्यायेच्छतरुद्रीयं जुहोति भागधेयेनैवैनं शमयति नार्तिमाच्छत्यध्वर्युर्न यजमानो यद्गाम्याणां पशूनाम् (९)

पयसा जुहुयाद्गाम्यान्पशूञ्छुचार्पयेद्यदारण्यानामारण्याञ्जितिलयव वा जुहुयाद्गवीधुकयवाग्वा वा न ग्राम्यान्पशून् हिनस्ति नारण्यानथो खल्वाहुरनाहुतिर्वै जर्तिलांश्च गवीधुकाश्चेत्यजक्षीरेण जुहोत्याग्नेयी वा एषा यदजाहुत्यैव जुहोति न ग्राम्यान्पशून् हिनस्ति नारण्यानङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्तः (१०)

अजायां घर्मम्प्रासिंश्चन्त्सा शोचन्ती पूर्णं पराजिहीत सो इ-
ऽर्कोऽभवत्तदर्कस्यार्कत्वमर्कपर्णेन जुहोति सयोनित्वायोदङ्घ्रिष्ठञ्जुहोत्ये

वै रुद्रस्य दिग्स्वायामेव दिशि रुद्रं निरवदयते चरमायामिष्टकायां जुहोत्यन्तत एव रुद्रं निरवदयते त्रेधाविभुक्तं जुहोति त्रयं इमे लोका इमानेव लोकान्स्समावद्वीर्यान्करोतीयत्यग्रे जुहोति (११)

अथेयत्यथेयति त्रयं इमे लोका एभ्य एवैनं लोकेभ्यः शमयति तिस्र उत्तरा आहुतीर्जुहोति षट्स्सम्पद्यन्ते षड्वा ऋतव ऋतुभिरेवैनं शमयति यदनुपरिक्रामं जुहुयादन्तरवचारिणं रुद्रं कुर्यादथो खल्वाहुः कस्यां वाहं दिशि रुद्रः कस्यां वेत्यनुपरिक्राममेव होतव्यमपरिवर्गमेवैनं शमयति (१२)

एता वै देवताः सुवर्ग्या या उत्तमास्ता यजमानं वाचयति तामिरेवैनं सुवर्गं लोकं गमयति यं द्विष्यात्तस्य सञ्चरे पशूनां न्यस्येद्यः प्रथमः पशुरभितिष्ठति स आर्तिमार्च्छति॥ (१३)

पशूनां यन्तोऽग्रे जुहोत्यपरिवर्गमेवैनं शमयति त्रिंशच्च॥ [३]

अश्मन्नूर्जमिति परि पिश्वति मार्जयत्येवैनमथो तर्पयत्येव स एनं तृप्तोऽक्षुध्यन्नशोचन्नमुष्मिल्लोक उप तिष्ठते तृप्यति प्रजयां पशुभिर्य एवं वेद तां न इषमूर्जं धत्त मरुतः सःरराणा इत्याहान्नं वा ऊर्गन्नम्मरुतोऽन्नमेवाव रुन्देऽश्मंस्ते क्षुदमुं ते शुक् (१४)

ऋच्छतु यं द्विष्म इत्याहु यमेव द्वेष्टि तमस्य क्षुधा च शुचा चार्पयति त्रिः परिपिश्वन्पर्येति त्रिवृद्धा अग्निर्यावानेवाग्निस्तस्य शुचं

शमयति त्रिः पुनः पर्येति षट्थसम्पद्यन्ते षड्वा ऋतव ऋतुभिरेवास्य
शुचः शमयत्यपां वा एतत्पुष्पं यद्वैतसोऽपाम् (१५)

शरोऽवका वेतसशाखया चावकाभिश्च वि कर्षत्यापो वै
शान्ताः शान्ताभिरेवास्य शुचः शमयति यो वा अग्निं चितम्प्रथमः
पशुरधिक्रामतीश्वरो वै तः शुचा प्रदहो मण्डूकेन वि कर्षत्येष
वै पशूनामनुपजीवनीयो न वा एष ग्राम्येषु पशुषु हितो नारण्येषु
तमेव शुचार्यत्यष्टाभिर्वि कर्षति (१६)

अष्टाक्षरा गायत्री गायत्रौऽग्निर्यावानेवाग्निस्तस्य शुचः
शमयति पावकवतीभिरन्नं वै पावकोऽन्नैनेवास्य शुचः
शमयति मृत्युर्वा एष यदग्निर्ब्रह्मण एतद्रूपं यत्कृष्णाजिनम्
कार्ष्णीं उपानहावुपं मुञ्चते ब्रह्मणैव मृत्योरन्तर्धत्तेऽन्तर्मृत्योर्धत्ते-
ऽन्तरन्नाद्यादित्याहुरन्यामुपमुञ्चतेऽन्यां नान्तः (१७)

एव मृत्योर्धत्तेऽवान्नाद्यः रुद्धे नमस्ते हरसे शोचिष इत्याह
नमस्कृत्य हि वसीयाः समुपचरन्त्यन्यं ते अस्मत्तपन्तु हेतय
इत्याह यमेव द्वेष्टि तमस्य शुचार्यति पावको अस्मभ्यः
शिवो भवेत्याहान्नं वै पावकोऽन्नमेवाव रुद्धे द्वाभ्यामधि क्रामति
प्रतिष्ठित्या अपस्यवतीभ्याः शान्त्यै॥ (१८)

शुर्वैतसोऽपामष्टाभिर्विकर्षति नान्तरेकान्नपञ्चाशच्च॥ [४]

नृषदे वडिति व्याघारयति पङ्क्याहुत्या यज्ञमुखमा रभतेऽक्षण्या

व्याघारयति तस्मादक्षण्या पशवोऽङ्गानि प्र हरन्ति प्रतिष्ठित्यै
यद्वषट्कुर्याद्यातयांमास्य वषट्कारः स्याद्यत्र वषट्कुर्याद्रक्षांसि यज्ञं
हन्त्युर्वडित्याह परोक्षमेव वषट्करोति नास्य यातयांमा वषट्कारो
भवति न यज्ञं रक्षांसि घ्नन्ति हुतादो वा अन्ये देवाः (१९)

अहुतादोऽन्ये तानग्निचिदेवोभयांन्प्रीणाति ये देवा देवानामिति
दध्रा मधुमिश्रेणावोक्षति हुतादश्चैव देवानहुतादश्च यजमानः प्रीणाति
ते यजमानम्प्रीणन्ति दध्रैव हुतादः प्रीणाति मधुषाहुतादो ग्राम्यं वा
एतदन्नं यद्वध्यारण्यम्मधु यद्वध्रा मधुमिश्रेणावोक्षत्युभयस्यावरुद्धौ
शुमुष्टिनावोक्षति प्राजापत्यः (२०)

वै शुमुष्टिः संयोनित्वाय द्वाभ्यां प्रतिष्ठित्या अनुपरिचारमवोक्षत्यप
वि वा एष प्राणैः प्रजयां पशुभिर्ऋध्यते योऽग्निं चिन्वन्नधिक्रामति
प्राणदा अपानदा इत्याह प्राणानेवात्मन्धत्ते वर्चोदा वरिवोदा
इत्याह प्रजा वै वर्चः पशवो वरिवः प्रजामेव पशूनात्मन्धत्त इन्द्रो
वृत्रमहन्तं वृत्रः (२१)

हुतः षोडशभिर्भोगैरसिनाथ्स एतामग्नयेऽनीकवत्
आहुतिमपश्यत्तामजुहोत्तस्याग्निरनीकवान्थस्वेन भागधेयेन प्रीतः
षोडशधा वृत्रस्य भोगानप्यदहद्वैश्वकर्मणेन पाप्मनो निरमुच्यत
यदग्नयेऽनीकवत् आहुतिं जुहोत्यग्निरेवास्यानीकवान्थस्वेन
भागधेयेन प्रीतः पाप्मानमपि दहति वैश्वकर्मणेन पाप्मनो

निर्मुच्यते यं कामयेत चिरम्पाप्मनः (२२)

निर्मुच्येतेत्येकैकं तस्य जुहुयाच्चिरमेव पाप्मनो निर्मुच्यते
यं कामयेत ताजक्पाप्मनो निर्मुच्येतेति सर्वाणि तस्यानुद्भूत्य
जुहुयात्ताजगेव पाप्मनो निर्मुच्यतेऽथो खलु नानैव सूक्ताभ्यां
जुहोति नानैव सूक्तयोर्वीर्यं दधात्यथो प्रतिष्ठित्यै॥ (२३)

देवाः प्राजापत्यो वृत्रश्चिरं पाप्मनश्चत्वारिंशच्च॥ [५]

उदेनमुत्तरां नयेति समिध आ दधाति यथा जनं यतेऽवसं
करोति तादृगेव तत्तिष्ठ आ दधाति त्रिवृद्धा अग्निर्यावानेवाग्निस्तस्मै
भागधेयं करोत्यौदुम्बरीर्भवन्त्यूर्वा उदुम्बर ऊर्जमेवास्मा अपि
दधात्युदु त्वा विश्वे देवा इत्याह प्राणा वै विश्वे देवाः प्राणैः (२४)

एवैनमुद्यच्छतेऽग्ने भरन्तु चित्तिभिरित्याह यस्मा एवैनं
चित्तायोद्यच्छते तेनैवैनं समर्धयति पञ्च दिशो दैवीर्यज्ञमवन्तु
देवीरित्याह दिशो ह्येषोऽनु प्रच्यवतेऽपामंति दुर्मतिम्बाधमाना
इत्याह रक्षसामपंहत्यै रायस्पोषे यज्ञपतिमाभजन्तीरित्याह पशवो
वै रायस्पोषः (२५)

पशूनेवाव रुद्धे षड्विंहरति षड्वा ऋतवं ऋतुभिरेवैनं
हरति द्वे परिगृह्यवती भवतो रक्षसामपंहत्यै सूर्यरश्मिर्हरिकेशः
पुरस्तादित्याह प्रसूत्यै ततः पावका आशिषो नो जुषन्तामित्याहान्नं

वै पाव॑कोऽन्न॑मेवाव॑ रुन्दे दे॒वासुराः संय॑त्ता आस॒न्ते दे॒वा
ए॒तदप्र॑तिरथमपश्य॒न्तेन॒ वै तैः॑ऽप्र॒ति (२६)

असुरा॑नजय॒न्तदप्र॑तिरथस्याप्रतिरथ॒त्वं यदप्र॑तिरथं
द्वितीयो॑ होता॒न्वाहा॑प्रत्ये॒व तेन॑ यज॑मानो भ्रातृ॒व्याञ्जय॑त्यथो
अन॑भिजितमे॒वाभि॑ जयति दश॒र्चम्भ॑वति॒ दशाक्ष॑रा वि॒राड्विराज॑मौ
लो॒कौ वि॑धृ॒तावन॑यो॒र्लोक॑योर्वि॒धृत्या॒ अथो॑ दशाक्ष॑रा वि॒राडन्नं
वि॒राड्विराज्ये॑वान्नाद्ये॒ प्रति॑ तिष्ठ॒त्यसं॑दि॒व वा अ॒न्तरि॑क्षम॒न्तरि॑क्षमि॒वाग्नी॑

अश्मा॑नं नि द॑धाति स॒त्त्वाय॒ द्वाभ्यां॑ प्रति॑ष्ठित्यै वि॒मानं॑ ए॒ष
दि॒वो मध्यं॑ आस्त॒ इत्या॑ह व्ये॒वैतया॑ मिमी॒ते मध्ये॑ दि॒वो नि॑हितः
पृ॒श्निरश्मे॑त्या॒हान्नं॑ वै पृ॒श्न्यन्न॑मेवाव॑ रुन्दे च॒तसृ॑भिरा पु॒च्छादे॑ति
च॒त्वारि॒ छन्दा॑ंसि॒ छन्दा॑भिरे॒वेन्द्रं॑ वि॒श्वा अ॒वीवृ॑ध॒न्नित्या॑ह
वृ॒द्धिमे॒वोपा॑वर्तते॒ वाजा॑ना॒ऽसृ॑त्पति॒म्पति॑म् (२८)

इत्या॑हान्नं वै वाजोऽन्न॑मेवाव॑ रुन्दे सु॒म्रहूर्य॑ज्ञो दे॒वाः आ
च॑ वक्ष॒दित्या॑ह प्र॒जा वै प॒शवः॑ सु॒म्रं प्र॒जामे॒व प॒शूना॒त्मन्ध॑त्ते
यक्ष॑द॒ग्निर्दे॒वो दे॒वाः आ च॑ वक्ष॒दित्या॑ह स्व॒गाकृ॑त्यै वाज॑स्य
मा प्र॑स॒वेनो॑द्वा॒भेणोद॑ग्रभी॒दित्या॑हासौ वा आ॒दित्य॑ उ॒द्यन्नु॑द्वा॒भ
ए॒ष नि॒म्रोच॑न्नि॒ग्राभो॑ ब्रह्म॑णै॒वात्मान॑मुद्गृ॒ह्णाति॒ ब्रह्म॑णा भ्रातृ॒व्यं नि
गृ॑ह्णाति॥ (२९)

प्राणैः पोषोऽप्रत्याग्नीध्रे पतिमेष दशं च॥ [६]

प्राची॒मनु॑ प्र॒दिश॒म्प्रेहि॑ वि॒द्वानि॒त्याह॑ दे॒वलोक॑मे॒वैतयो॑पावर्तते॒

क्रमध्वमग्निना नाकमित्याहेमानेवैतया लोकान्क्रमते पृथिव्या
अहमुदन्तरिक्षमारुहमित्याहेमानेवैतया लोकान्स्समारोहति
सुवर्यन्तो नापेक्षन्त इत्याह सुवर्गमेवैतया लोकमेत्यग्ने प्रेहि (३०)

प्रथमो देवयतामित्याहोभयेष्वेवैतया देवमनुष्येषु चक्षुर्दधाति
पञ्चभिरधि क्रामति पाङ्क्तो यज्ञो यावानेव यज्ञस्तेन सह
सुवर्गं लोकमेति नक्तोषासेति पुरोनुवाक्यामन्वाह प्रत्या अग्ने
सहस्राक्षेत्याह साहस्रः प्रजापतिः प्रजापतेरास्यै तस्मै ते विधेम
वाजाय स्वाहेत्याहान्नं वै वाजोऽन्नमेवाव (३१)

रुन्दे दध्नः पूर्णामौदुम्बरीः स्वयमातृण्णायां जुहोत्यूर्ग्वै
दध्यूर्गुदुम्बरोऽसौ स्वयमातृण्णामुष्यामेवोर्जं दधाति तस्मादमुतो-
ऽर्वाचीमूर्जमुप जीवामस्ति सृभिः सादयति त्रिवृद्धा अग्निर्यावानेवाग्निस्र-
गमयति प्रेद्धो अग्ने दीदिहि पुरो न इत्यौदुम्बरीमा दधात्येषा वै
सूर्मी कर्णकावत्येतया ह स्म (३२)

वै देवा असुराणां शततर्हाः स्तृहन्ति यदेतया
समिधमादधाति वज्रमेवैतच्छतघ्नीं यजमानो भ्रातृव्याय प्र हरति
स्तृत्या अछम्बद्वारं विधेम ते परमे जन्मन्नग्न इति वैकङ्कतीमा
दधाति भा एवाव रुन्दे तां सवितुर्वरेण्यस्य चित्रामिति
शमीमयी शान्त्या अग्निर्वा ह वा अग्निचितं दुहेऽग्निचिद्वाग्निं दुहे
ताम् (३३)

सवितुर्वरेण्यस्य चित्रामित्याहैष वा अग्नेर्दोहस्तमस्य कण्वं एव
 श्रायसोऽवेत्तेन ह स्मै नृ९ स दुहे यदेतया समिधमादधात्यग्निचिदेव
 तदग्निं दुहे सप्त तै अग्ने समिधः सप्त जिह्वा इत्याह सप्तैवास्य
 साप्तानि प्रीणाति पूर्णया जुहोति पूर्ण इव हि प्रजापतिः
 प्रजापतेः (३४)

आस्यै न्यूनया जुहोति न्यूनाद्धि प्रजापतिः प्रजा
 असृजत प्रजानां सृष्ट्या अग्निर्देवेभ्यो निलायत स दिशोऽनु
 प्राविंशञ्जुह्वन्मनसा दिशो ध्यायेद्दिग्भ्य एवैनमव रुन्दे दध्ना
 पुरस्ताञ्जुहोत्याज्येनोपरिष्ठात्तेजश्चैवास्मा इन्द्रियं च समीचीं
 दधाति द्वादशकपालो वैश्वानरो भवति द्वादश मासाः संवत्सरः
 संवत्सरोऽग्निर्वैश्वानरः साक्षात् (३५)

एव वैश्वानरमव रुन्दे यत्प्रयाजानूयाजान्कुर्याद्विकस्तिः सा
 यज्ञस्य दर्विहोमं करोति यज्ञस्य प्रतिष्ठित्यै राष्ट्रं वै वैश्वानरो
 विष्मरुतो वैश्वानरः हुत्वा मारुताञ्जुहोति राष्ट्र एव विशमनुं
 बध्नात्युच्चैर्वैश्वानरस्या श्रावयत्युपांशु मारुताञ्जुहोति तस्माद्राष्ट्रं
 विशमतिं वदति मारुता भवन्ति मरुतो वै देवानां विशो
 देवविशेनैवास्मै मनुष्यविशमव रुन्दे सप्त भवन्ति सप्तगणा वै
 मरुतो गणश एव विशमव रुन्दे गणेन गणमनुद्रुत्य जुहोति

विशमेवास्मा अनुवर्त्मानं करोति॥ (३६)

अग्ने प्रेह्यवं स्म दुहे तां प्रजापतेः साक्षान्मनुष्यविशमेकविंशतिश्च॥ [७]

वसो॒र्धारां॑ जुहोति॒ वसो॑र्मे॒ धारा॑स॒दिति॒ वा ए॒षा हू॑यते घृतस्य॒
वा ए॒नमेषा॑ धारा॒मुष्मि॑ल्लोके पिन्वं॒मानोप॑ तिष्ठत॒ आज्ये॑न जुहोति॒
तेजो॒ वा आज्यं॑ तेजो॒ वसो॑र्धारा॒ तेज॑सैवास्मै॒ तेजो॑ऽव॒ रुन्दे॑ऽथो
कामा॒ वै वसो॑र्धारा॒ कामा॑ने॒वाव॑ रुन्दे॒ यं का॒मये॑त प्रा॒णान॑स्यान्नाद्यं
वि (३७)

छि॒न्द्यामि॑ति॒ वि॒ग्राहं॑ तस्य॑ जुहुयात्प्रा॒णाने॑वास्यान्नाद्यं
विच्छि॑न॒त्ति यं का॒मये॑त प्रा॒णान॑स्यान्नाद्यं॑ सं त॑नुयामि॒ति सन्त॑तां
तस्य॑ जुहुयात्प्रा॒णाने॑वास्यान्नाद्यं॑ सं त॑नोति॒ द्वाद॑श द्वाद॒शानि॑
जुहोति॒ द्वाद॑श॒ मासाः॑ संवत्स॒रः संवत्स॑रेणैवास्मा॒ अन्न॑मव॑
रुन्दे॑ऽन्नं च॒ मेऽक्षु॑च्च म॒ इत्या॑हैतद्वै (३८)

अन्न॑स्य रू॒पं रू॒पेणै॑वान्नमव॑ रुन्दे॑ऽग्निश्च॑ म॒ आप॑श्च म॒
इत्या॑हैषा वा अन्न॑स्य॒ योनिः॑ सयो॑न्येवान्नमव॑ रुन्दे॑ऽर्धेन्द्राणि॑
जुहोति॒ देवता॑ ए॒वाव॑ रुन्दे॒ यत्सर्वे॑षाम॒र्धमिन्द्रः॑ प्रति॒ तस्मा॑दिन्द्रो॑
देवता॑नाम्भूयिष्ठभा॒क्तं इन्द्र॑मुत्तरमाहेन्द्रि॒यमे॒वास्मि॑न्नुपरि॒ष्टाद॑धाति
यज्ञायु॒धानि॑ जुहोति॒ यज्ञः॑ (३९)

वै य॑ज्ञायु॒धानि॑ य॒ज्ञमे॒वाव॑ रुन्दे॑ऽथो ए॒तद्वै य॑ज्ञस्य॒ रू॒पं
रू॒पेणै॑व य॒ज्ञमव॑ रुन्दे॑ऽवभृथश्च॑ मे स्वगाका॒रश्च॑ म॒ इत्या॑ह

स्व॒गाकृ॑त्या अ॒ग्निश्च॑ मे घ॒र्मश्च॑ म॒ इत्या॑हैतद्वै ब्र॒ह्मव॑र्च॒सस्य॑ रू॒पः
रू॒पेणै॒व ब्र॒ह्मव॑र्च॒समव॑ रु॒द्ध ऋ॑क् मे सा॒मं च॑ म॒ इत्या॑ह (४०)

ए॒तद्वै छ॒न्दसा॑ रू॒पः रू॒पेणै॒व छ॒न्दा॑स्य॒व रु॒द्धे
गर्भा॑श्च मे व॒त्साश्च॑ म॒ इत्या॑हैतद्वै प॒शूना॑ रू॒पः रू॒पेणै॒व
प॒शून॑व॒ रुद्धे॑ क॒ल्पा॑ञ्जुहोत्य॒क्लृप्त॑स्य॒ क्लृ॒त्यै यु॒ग्मद॑यु॒जे जु॑होति
मि॒थुन॑त्वायो॒त्तरा॑व॒ती भ॒वतो॑ऽभि॒क्रान्त्या॑ ए॒कां च॑ मे ति॒स्रश्च॑ म॒
इत्या॑ह दे॒वछ॒न्दसं॑ वा ए॒कां च॑ ति॒स्रश्च॑ (४१)

म॒नुष्य॑छ॒न्दसं॑ च॒तस्र॑श्चा॒ष्टौ च॑ दे॒वछ॒न्दसं॑ चै॒व म॒नुष्य॑छ॒न्दसं॑
चा॒व रु॒द्ध आ॑ त्रय॒स्त्रिंश॑तो जुहोति॒ त्रय॒स्त्रिंश॑द्वै दे॒वता॑ दे॒वता॑
ए॒वाव॑ रु॒द्ध आ॑ष्टाच॒त्वारिंश॑तो जुहोत्य॒ष्टाच॒त्वारिंश॑दक्षरा
जग॑ती॒ जाग॑ताः प॒शवो॑ जग॒त्यैवा॑स्मै प॒शून॑व॒ रुद्धे॑ वा॒जश्च॑
प्रस॑वश्चेति॒ द्वाद॑शं जुहोति॒ द्वाद॑श॒ मासाः॑ सं॒वत्सरः॑ सं॒वत्सर॑ ए॒व
प्रति॑ तिष्ठति॥ (४२)

वि॒ वै यु॒जः सा॒मं च॑ म॒ इत्या॑ह च॒ ति॒स्रश्चै॒कात्र॑पञ्चा॒शच्च॑॥ [८]

अ॒ग्निर्दे॒वेभ्यो॑ऽपा॒क्राम॑द्वा॒गधे॑यमिच्छ॒मान॑स्तं दे॒वा अ॑ब्रुव॒न्नुप॑ न
आ॒ वर्त॑स्व ह॒व्यं नो॑ व॒हेति॒ सोऽब्र॑वी॒द्वरं॑ वृ॒णै म॒ह्यमे॒व वा॑जप्रस॒वीयं॑
जुह॑वन्निति॒ तस्मा॑द॒ग्नये॑ वा॒जप्रस॑वीयं जुह॒ति यद्वा॑जप्रस॒वीयं॑
जुहोत्य॒ग्निमे॒व तद्वा॑ग॒धेये॑न॒ सम॑र्धय॒त्यथो॑ अभिषे॒क ए॒वास्य॑ स
च॒तुर्द॑शभिर्जुहोति स॒प्त ग्रा॒म्या ओष॑धयः स॒प्त (४३)

आरण्या उभयीषामवरुद्धा अन्नस्यान्नस्य जुहोत्यन्नस्यान्नस्यावरु
 औदुम्बरेण सुवेण जुहोत्यूर्वा उदुम्बर ऊर्गन्नमूर्जेवास्मा
 ऊर्जमन्नमव रुन्देऽग्निर्वै देवानामभिषिक्तोऽग्निचिन्मनुष्याणान्तस्मादग्नि
 न धावेदवरुद्धः ह्यस्यान्नमन्नमिव खलु वै वर्षं यद्धावेदन्नाद्याद्धावेदुपा

उपावर्तते नक्तोषासेति कृष्णायै श्वेतवत्सायै पयसा
 जुहोत्यह्नेवास्मै रात्रिम्प्रा दापयति रात्रियाहरहोरात्रे एवास्मै प्रत्ते
 काममन्नाद्यं दुहाते राष्ट्रभृतो जुहोति राष्ट्रमेवाव रुन्दे षड्विर्जुहोति
 षड्वा ऋतव ऋतुष्वेव प्रति तिष्ठति भुवनस्य पत इति रथमुखे
 पश्चाहुतीर्जुहोति वज्रो वै रथो वज्रेणैव दिशः (४५)

अभि जयत्यग्निचितः ह वा अमुष्मिल्लोके वातोऽभि पवते
 वातनामानि जुहोत्यभ्येवैनममुष्मिल्लोके वातः पवते त्रीणि जुहोति
 त्रय इमे लोका एभ्य एव लोकेभ्यो वातमव रुन्दे समुद्रोऽसि
 नभस्वानित्याहैतद्वै वातस्य रूपः रूपेणैव वातमव रुन्देऽञ्जलिना
 जुहोति न ह्यैतेषामन्यथाहुतिरवकल्पते॥ (४६)

ओषधयः सप्ताभि दिशोऽन्यथा द्वे च॥ [९]

सुवर्गाय वै लोकाय देवरथो युज्यते यत्राकृताय मनुष्यरथ एष
 खलु वै देवरथो यदग्निरग्निं युनज्मि शवसा घृतेनेत्याह युनक्त्येवैनः
 स एनं युक्तः सुवर्गं लोकमभि वहति यत्सर्वाभिः पञ्चभिर्युञ्ज्याद्युक्तो-

ऽस्याग्निः प्रच्युतः स्यादप्रतिष्ठिता आहुतयः स्युरप्रतिष्ठिताः स्तोमाः
अप्रतिष्ठितान्युक्थानि तिसृभिः प्रातःसवनैऽभि मृशति त्रिवृत् (४७)

वा अग्निर्यावानेवाग्निस्तं युनक्ति यथानसि युक्त
आधीयत एवमेव तत्प्रत्याहुतयस्तिष्ठन्ति प्रति स्तोमाः
प्रत्युक्थानि यज्ञायज्ञियस्य स्तोत्रे द्वाभ्यामभि मृशत्येतावान्
वै यज्ञो यावानग्निष्टोमो भूमा त्वा अस्यात ऊर्ध्वः क्रियते
यावानेव यज्ञस्तमन्ततोऽन्वारोहति द्वाभ्यां प्रतिष्ठित्या
एकयाप्रस्तुतम्भवत्यथ (४८)

अभि मृशत्युपैनमुत्तरो यज्ञो नमत्यथो सन्तत्यै प्र वा एषो-
ऽस्माल्लोकाच्चवते योऽग्निं चिनुते न वा एतस्यानिष्टक आहुतिरव-
कल्पते यां वा एषोऽनिष्टक आहुतिं जुहोति स्रवति वै सा तां
स्रवन्तीं यज्ञोऽनु परा भवति यज्ञं यजमानो यत्पुनश्चितिं चिनुत
आहुतीनां प्रतिष्ठित्यै प्रत्याहुतयस्तिष्ठन्ति (४९)

न यज्ञः पराभवति न यजमानोऽष्टावुपं दधात्यष्टाक्षरा गायत्री
गायत्रेणैवेनं छन्दसा चिनुते यदेकादश त्रैष्टुभेन यद्वादश जागतेन
छन्दोभिरेवेनं चिनुते नपात्को वै नामैषोऽग्निर्यत्पुनश्चितिर्य एवं
विद्वान्पुनश्चितिं चिनुत आ तृतीयात्पुरुषादन्नमत्ति यथा वै पुनराधेयं
एवम्पुनश्चितिर्योऽग्न्याधेयेन न (५०)

ऋध्नोति स पुनराधेयमा धत्ते योऽग्निं चित्वा नर्ध्नोति

स पुनश्चितिं चिनुते यत्पुनश्चितिं चिनुत ऋद्ध्या अथो
 खल्वाहुर्न चेतव्येति रुद्रो वा एष यदग्निर्यथा व्याघ्रः
 सुप्तम्बोधयति तादृगेव तदथो खल्वाहुश्चेतव्येति यथा
 वसीयाः सम्भागधेयेन बोधयति तादृगेव तन्मनुरग्निमचिनुत
 तेन नार्धोऽस एताम्पुनश्चितिमपश्यत्तामचिनुत तया वै स
 आर्धोऽद्यत्पुनश्चितिं चिनुत ऋद्धौ॥ (५१)

त्रिवृदथ तिष्ठन्त्यग्न्याधेयेन नाचिनुत सप्तदश च॥ [१०]

छन्दश्चितं चिन्वीत पशुकामः पशवो वै छन्दांसि पशुमानेव
 भवति श्येनचितं चिन्वीत सुवर्गकामः श्येनो वै वयं साम्पतिष्ठः
 श्येन एव भूत्वा सुवर्गं लोकम्पतति कङ्कचितं चिन्वीत यः
 कामयेत शीर्षण्वानमुष्मिल्लोके स्यामिति शीर्षण्वानेवामुष्मिल्लोके
 भवत्यलजचितं चिन्वीत चतुःसीतं प्रतिष्ठाकामश्चतस्रो दिशो
 दिक्ष्वैव प्रति तिष्ठति प्रउगचितं चिन्वीत भ्रातृव्यवान् (५२)

एव भ्रातृव्यान्नुदत उभयतः प्रउगं चिन्वीत यः कामयेत प्र
 जातान्भ्रातृव्यान्नुदेय प्रतिजनिष्यमाणानिति प्रैव जातान्भ्रातृव्यान्नुदते
 प्रति जनिष्यमाणान्नथचक्रचितं चिन्वीत भ्रातृव्यवान् वज्रो वै रथो
 वज्रमेव भ्रातृव्येभ्यः प्र हरति द्रोणचितं चिन्वीतान्नकामो द्रोणे
 वा अन्नमिष्यते सयोन्येवान्नमव रुद्धे समूह्यं चिन्वीत पशुकामः
 पशुमानेव भवति (५३)

परिचाय्यं चिन्वीत ग्रामकामो ग्राम्यैव भवति श्मशानचितं
 चिन्वीत यः कामयेत पितृलोकं ऋध्रुयामिति पितृलोक एवर्ध्नोति
 विश्वामित्रजमदग्नी वसिष्ठेनास्पर्धेतां स एता जमदग्निर्विह्व्या
 अपश्यत्ता उपाधत्ता ताभिर्वै स वसिष्ठस्येन्द्रियं वीर्यमवृद्धं
 यद्विह्व्या उपदधातीन्द्रियमेव ताभिर्वीर्यं यजमानो भ्रातृव्यस्य वृद्धे
 होतुर्धिष्णिय उप दधाति यजमानायतनं वै (५४)

होता स्व एवास्मां आयतनं इन्द्रियं वीर्यमव रुद्धे द्वादशोप
 दधाति द्वादशाक्षरा जगती जागताः पशवो जगत्यैवास्मै पशूनव
 रुद्धेऽष्टावष्टावन्येषु धिष्णियेषूप दधात्यष्टाशफाः पशवः पशून्वाव
 रुद्धे षण्माजालीये षड्वा ऋतव ऋतवः खलु वै देवाः पितरं ऋतून्व
 देवान्पितृन्प्रीणाति॥ (५)

प्र भवति यजमानायतनं वा अष्टाचत्वारिंशच्च॥ [११]

पवंस्व वाजंसातय इत्यनुष्टुक्प्रतिपद्वति तिस्रोऽनुष्टुभश्चतस्रो
 गायत्रियो यत्तिस्रोऽनुष्टुभस्तस्मादः श्वस्त्रिभिस्तिष्ठः स्तिष्ठति
 यच्चतस्रो गायत्रियस्तस्मात्सर्वाः श्वतुरः पदः प्रतिदधत्पलायते
 परमा वा एषा छन्दसां यदनुष्टुक्परमश्चतुष्टोमः स्तोमानां
 परमस्त्रिरात्रो यज्ञानां परमोऽश्वः पशूनां परमेणैवेनं परमतां
 गमयत्येकविंशमहर्भवति (५६)

यस्मिन्नश्वं आलभ्यते द्वादश मासाः पञ्चर्तवस्त्रयं इमे लोका

असावा॑दित्य ए॑कवि॒ंश ए॒ष प्र॒जाप॑तिः प्रा॒जाप॑त्योऽश्व॒स्तमे॑व
 सा॒क्षादृ॑प्नोति॒ शक्न॑रयः पृ॒ष्ठम्भ॑वन्त्यन्यद॒न्यच्छ॑न्दोऽन्ये॒न्ये वा
 ए॒ते प॒शव॑ आ ल॒भ्यन्त॑ उ॒तेव॑ ग्रा॒म्या उ॒तेवा॑रण्या यच्छक्न॑रयः
 पृ॒ष्ठम्भ॑वन्त्यश्व॑स्य सर्व॒त्वाय॑ पार्थु॒रश्म॑म्ब्रह्मसा॒मम्भ॑वति र॒श्मिना॑ वा
 अश्वः (५७)

य॒त ई॑श्व॒रो वा अश्वोऽय॑तोऽप्र॑तिष्ठितः परा॑ परा॒वतं॑
 गन्तो॒र्त्पा॑र्थु॒रश्म॑म्ब्रह्मसा॒मम्भ॑वत्यश्व॑स्य य॒तै धृ॑तै सङ्कृ॑त्यच्छावाकसा॒म
 वा ए॒ष यद॑श्वमे॒धः कस्त॑द्वेदेत्या॑हुर्यदि॒ सर्वो॑ वा क्रि॒यते॒ न वा
 सर्व॑ इति॒ यथ्सङ्कृ॑त्यच्छावाकसा॒मम्भ॑वत्यश्व॑स्य सर्व॒त्वाय॑ पर्या॑प्त्या
 अन॑न्तरायाय॒ सर्व॑स्तोमोऽति॒रात्र॑ उ॒त्तम॑महर्भवति॒ सर्व॑स्यास्यै
 सर्व॑स्य॒ जित्यै॑ सर्व॑मेव तेना॑ऽऽप्नोति॒ सर्व॑ जयति॥ (५८)

अहर्भवति॒ वा अश्वोऽहर्भवति॒ दशं॑ च॥ [१२]

यदेकेन॑ प्र॒जाप॑तिः प्रे॒णानु॑ यजु॒षापो॑ वि॒श्वकर्मा॑न् आ या॒हि सु॒वर्गा॑य॒ वज्रो॑ गाय॒त्रेणा॑न् उदधे
 समी॑चीन्द्रा॒य म॒युर॑पां बला॑य॒ पुरु॑षमृगः सौरी॒ पृष॑तः शका॒ रु॒रु॒रल॑जः सु॒पर्ण॑ आग्ने॒योऽश्वोऽग्नये॑ऽनीकव॑ते
 चतु॑र्विंशतिः॥ [१३] यदेकेन॑ स पापी॒याने॑तद्वा अ॒ग्नेर्ध॑नुस्तद्दे॒वास्त्वेन्द्र॑ज्ये॒ष्ठा अ॒पां न॑प्रेऽश्व॑स्तूपरो
 द्वि॒प॒ष्टिः॥ 62॥ यदेकेनैकं॑ शितिपा॒त्येत्वं॑॥

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>